

Πολιτική για
Σοβαρά
Περιστατικά
Βίας
και Σοβαρή
Παραβατική
Συμπεριφορά
στον **Χώρο**
του **Σχολείου**

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ
ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΝΕΟΛΑΙΑΣ

Πολιτική για Σοβαρά Περιστατικά Βίας και Σοβαρή Παραβατική Συμπεριφορά στον **Χώρο** του **Σχολείου**

Κείμενα:

Φωτεινή Κουρουφέξη, Εκπαιδευτική Ψυχολόγος, Υπηρεσία Εκπαιδευτικής Ψυχολογίας
Ελένη Παπαστεφάνου, Επιθεωρήτρια Μέσης Εκπαίδευσης, Υπηρεσία Συμβουλευτικής και Επαγγελματικής Αγωγής

Γενική επιμέλεια:

Δρ Έρνη Σιαμάνη Παπακώστα, Προϊσταμένη Υπηρεσίας Εκπαιδευτικής Ψυχολογίας
Δρ Χριστίνα Ιωάννου, Ανώτερη Εκπαιδευτική Ψυχολόγος, Υπηρεσία Εκπαιδευτικής Ψυχολογίας
Δρ Ειρήνη Ροδοσθένους, Πρώτη Λειτουργός Μέσης Εκπαίδευσης,
Προϊσταμένη Υπηρεσίας Συμβουλευτικής και Επαγγελματικής Αγωγής

Γλωσσική επιμέλεια:

Στέλλα Βουνιώτη, Λειτουργός Υπηρεσίας Ανάπτυξης Προγραμμάτων

Σχεδιασμός έκδοσης:

Θεόδωρος Κακουλλής, Λειτουργός Υπηρεσίας Ανάπτυξης Προγραμμάτων

Συντονισμός έκδοσης:

Δρ Πέτρος Γεωργιάδης, Συντονιστής Υπηρεσίας Ανάπτυξης Προγραμμάτων

Α΄ Έκδοση 2026

© ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΝΕΟΛΑΙΑΣ
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΚΥΠΡΟΥ
ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

ISBN: 978-9963-0-9243-7

Απαγορεύεται η αναπαραγωγή οποιουδήποτε τμήματος αυτού του βιβλίου, το οποίο καλύπτεται από δικαιώματα (copyright), ή η χρήση του σε οποιαδήποτε μορφή, χωρίς την άδεια της Υπηρεσίας Ανάπτυξης Προγραμμάτων του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου Κύπρου. Τα πνευματικά δικαιώματα του εικονιστικού υλικού ανήκουν στους δημιουργούς του.

Πολιτική για
Σοβαρά
Περιστατικά
Βίας
και Σοβαρή
Παραβατική
Συμπεριφορά
στον **Χώρο**
του **Σχολείου**

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το σύστημα του σχολείου αποτελεί ένα χώρο όπου οι μαθητές/μαθήτριες αναμένεται να αφομοιώνουν γνώσεις, να κοινωνικοποιούνται και να αισθάνονται ασφαλείς. Ωστόσο, η εμφάνιση περιστατικών βίας και παραβατικότητας στο σχολικό περιβάλλον δύναται να επηρεάσει αρνητικά τον τρόπο λειτουργίας του σχολείου, τη συναισθηματική ισορροπία των μαθητών/μαθητριών, των εκπαιδευτικών και γενικότερα τη μαθησιακή διαδικασία.

Η σχολική βία αναφέρεται σε κάθε μορφή βίας (συμπεριλαμβανομένου και του σχολικού εκφοβισμού) που παρουσιάζεται στο χώρο του σχολείου, στο δρόμο προς το σχολείο ή σε δράσεις του σχολείου.

Ερευνητικά δεδομένα καταδεικνύουν ότι τα περιστατικά βίας και παραβατικότητας στον χώρο του σχολείου συσχετίζονται με χαμηλές μαθησιακές επιδόσεις, χαμηλά κίνητρα επίτευξης και αρνητικά συναισθήματα στους μαθητές/μαθήτριες. Παράλληλα, ερευνητικά υποστηρίζεται πως η μη ανάπτυξη δράσεων, σε επίπεδο Πρόληψης και Παρέμβασης, προωθεί την αύξηση των περιστατικών σε συχνότητα και ένταση. Επομένως, η εφαρμογή πρακτικών για την αντιμετώπιση των πιο πάνω φαινομένων κρίνεται αναγκαία, λόγω των συνεπειών που αυτά επιφέρουν.

Αναμένεται πως η παρουσία ενιαίας Πολιτικής θα καθορίσει κοινές πρακτικές σε σχέση με την αναγνώριση των εν λόγω περιστατικών, την κατάλληλη διαχείριση και τη συστηματική παρακολούθηση και αναθεώρηση των διαδικασιών που σχετίζονται με αυτές.

Το παρόν έγγραφο αφορά στην άμεση διαχείριση σοβαρών περιστατικών που υπονοούν επικινδυνότητα, απειλή για τη ζωή στο σχολικό περιβάλλον ή σε άλλες σχολικές δραστηριότητες. Τα όσα αναφέρονται πιο κάτω αφορούν στην πρώτη διαχείριση περιστατικών, με στόχο τη διασφάλιση της προστασίας όλων των εμπλεκομένων στο σχολικό χώρο και στην αποκλιμάκωση της έντασης τη δεδομένη στιγμή.

Στο κείμενο που ακολουθεί αποτυπώνονται τα εξής:

- Σημαντικές επισημάνσεις σε σχέση με την προτεινόμενη πολιτική.
- Ενέργειες (αρμοδιότητες των εμπλεκόμενων μελών) για εφαρμογή από τα μέλη της σχολικής κοινότητας, αφού παρουσιαστεί σοβαρό περιστατικό βίας ή σοβαρή παραβατική συμπεριφορά στον σχολικό χώρο κατά τη διάρκεια λειτουργίας του σχολείου ή κατά τη διάρκεια άλλης δραστηριοποίησης του σχολείου.
- Ενδεικτικά κριτήρια διάκρισης ανάμεσα σε ένα ήπιο περιστατικό βίας και ένα σοβαρό περιστατικό βίας.
- Ενδεικτικά κριτήρια διάκρισης ανάμεσα σε ένα σοβαρό περιστατικό βίας και ένα περιστατικό σχολικής κρίσης.
- Ενέργειες κατά την αναγνώριση, αντίδραση και παρακολούθηση σοβαρών περιστατικών βίας/σοβαρής παραβατικής συμπεριφοράς στο σχολείο.
- Ενέργειες για εξατομικευμένη προσέγγιση ατόμων που παρουσιάζουν σοβαρές ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες ή άλλες αναπηρίες και εμπλέκονται σε σοβαρό περιστατικό βίας ή παραβατικής συμπεριφοράς.
- Κατάλογος σχετικών θεσμοθετημένων διαδικασιών/πρωτοκόλλων/νομοθεσιών (βλέπε Παράρτημα I).
- Κατάλογος στοιχείων επικοινωνίας με Υπηρεσίες/Φορείς κατά την άμεση διαχείριση περιστατικών (βλέπε Παράρτημα II).

σημαντικές επισημάνσεις για την προτεινόμενη ενιαία πολιτική

- I. Η προτεινόμενη πολιτική για τη διαχείριση σοβαρών περιστατικών βίας και τη διαχείριση σοβαρής παραβατικής συμπεριφοράς στο σχολείο, συντάχθηκε ώστε να υφίσταται συνάφεια με τον Νόμο «Ο περί Πρόληψης και Αντιμετώπισης της Ενδοσχολικής Βίας Νόμος του 2020, 2024».

Με βάση την προαναφερόμενη νομοθεσία, προκύπτει πως: **«...μορφές βίας στο σχολείο σημαίνει τη σωματική, λεκτική και ψυχολογική κακοποίηση, το διαδικτυακό, εργασιακό και σχολικό εκφοβισμό, τις διακρίσεις, τις ρατσιστικές συμπεριφορές, τις απειλές, την έλλειψη σεβασμού ατόμων με αναπηρίες, τη σεξουαλική κακοποίηση και εκμετάλλευση, τη χρήση και κατοχή ουσιών, καπνικών προϊόντων και αλκοόλ, τη χρήση και κατοχή μέσων που δύναται να επιφέρουν βλάβη, την εμπορία προσώπων, τις ενέργειες εμπορικής, ηθικής και ιδεολογικής εκμετάλλευσης, καθώς και οποιαδήποτε άλλη μορφή βίας ή/και οποιοδήποτε ποινικό αδίκημα που επηρεάζουν τη λειτουργία του σχολείου και το σχολικό κλίμα...».**

- II. Το παρόν έγγραφο αφορά στην άμεση πρακτική διαχείριση σοβαρών περιστατικών που υπονοούν επικινδυνότητα/απειλή για τη ζωή στο σχολικό περιβάλλον ή σε άλλες σχολικές δραστηριότητες. Τα ήπια περιστατικά βίας, που δύναται να αντιμετωπιστούν με εσωτερικούς κανονισμούς της σχολικής μονάδας ή με εφαρμογή άλλων θεσμοθετημένων διαδικασιών/πρωτοκόλλων, εξ ορισμού δεν πληρούν κριτήρια για εφαρμογή όσων αναφέρονται στο πιο κάτω κείμενο.

Τα όσα αναφέρονται στο εν λόγω έγγραφο αφορούν στην πρώτη διαχείριση σοβαρών περιστατικών βίας/παραβατικότητας, με στόχο τη διασφάλιση της προστασίας όλων των εμπλεκομένων στο σχολικό χώρο και στην αποκλιμάκωση της έντασης κατά την εξέλιξη ενός περιστατικού ή άμεσα μετά τη λήξη του. Οι ενέργειες που καθορίζονται σε καμία περίπτωση δεν αναιρούν την εφαρμογή των σχολικών κανόνων ή και άλλων σχετικών θεσμοθετημένων διαδικασιών, πρωτοκόλλων ή νομοθεσιών ανάλογα με το περιστατικό (βλέπε Παράρτημα Ι). Εξυπακούεται πως πρωταρχικός στόχος, κατά την εξέλιξη ενός περιστατικού ή άμεσα μετά τη λήξη του, είναι η κατοχύρωση της ασφάλειας στο χώρο του σχολείου και ο περιορισμός της επικινδυνότητας.

- III. Κατά την εφαρμογή των προτεινόμενων ενεργειών που ακολουθούν εξυπακούεται πως ισχύουν παράλληλα τα εξής:
- Εκπόνηση, εκ μέρους κάθε σχολικής μονάδας, σχεδίου πρόληψης και διαχείρισης περιστατικών βίας (όπως καθορίζεται από τον «Περί Πρόληψης και Αντιμετώπισης της Ενδοσχολικής Βίας Νόμο του 2020, 2024»).
  - Ανάπτυξη δράσεων με στόχο την προαγωγή της ασφάλειας/προστασίας, την πρόληψη περιστατικών βίας και την ομαλή λειτουργία της σχολικής μονάδας.
  - Εφαρμογή ενεργειών με διακριτικότητα, με ευθύτητα και με σεβασμό στην αξιοπρέπεια και τα δικαιώματα όλων των εμπλεκόμενων μελών.
  - Εφαρμογή ενεργειών για κάλυψη των αναγκών όλων των μελών της σχολικής κοινότητας, ανεξαρτήτως του ρόλου που έχουν διαδραματίσει στο περιστατικό.
  - Εφαρμογή παιδαγωγικής προσέγγισης με στόχο τη διασφάλιση των δικαιωμάτων όλων των μαθητών/μαθητριών. Σε καμία περίπτωση η σχετική διαχείριση δεν αφορά μόνο στην επιβολή συνεπειών σε άτομα ή ομάδες.

έννοιες και ορισμοί:

Τα σοβαρά περιστατικά βίας/παραβατικότητας στο σχολικό περιβάλλον είναι σημαντικό να διαχωρίζονται από άλλες ήπιες μορφές βίας ή περιστατικά σχολικών κρίσεων που παρουσιάζονται στο σχολικό περιβάλλον ή κατά τη διάρκεια άλλων σχολικών δραστηριοτήτων.

1. Σοβαρό περιστατικό βίας/παραβατικότητας

Συμπεριφορές από ενήλικα ή ανήλικα κατά τη διάρκεια λειτουργίας του σχολείου ή κατά τη διάρκεια άλλης δραστηριοποίησης του σχολείου, οι οποίες εμφανίζουν τουλάχιστον ένα από τα πιο κάτω χαρακτηριστικά:

- Έντονη επιθετικότητα (λεκτική βία, σωματική βία, ψυχολογική βία, σεξουαλική βία, διαδικτυακή βία), η οποία δύναται να βλάψει τη σωματική/ψυχική υγεία άλλου ατόμου/ άλλων ατόμων ή και υπονοεί τουλάχιστον απειλή για τη ζωή άλλου ατόμου/άλλων ατόμων ή και του ίδιου ατόμου.
- Έντονη παραβίαση κανόνων του σχολείου ή και νομοθεσιών του κράτους (πιθανώς ποινικά αδικήματα).
- Έντονη ανάγκη για άμεση διαχείριση, με στόχο την προστασία/ασφάλεια των μελών της σχολικής κοινότητας και την έναρξη νόμιμων διαδικασιών (εφαρμογή σχετικής νομοθεσίας), όπου προκύπτει ανάγκη.
- Έντονη αναστάτωση, που δεν δύναται να αντιμετωπιστεί με παιδαγωγικά μέτρα ή και με εφαρμογή των εσωτερικών κανόνων της σχολικής μονάδας.
- Επακόλουθη ανάγκη για ενημέρωση άλλων Υπηρεσιών/Τμημάτων, με βάση Κανονισμούς/ Νομοθεσίες και αναλόγως της φύσης του περιστατικού (π.χ. Αστυνομία, Τμήμα Ατυχημάτων και Επειγόντων Περιστατικών (ΤΑΕΠ), Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας (ΥΚΕ) κ.ά). Βλέπε Παράρτημα II.

Παραδείγματα **σοβαρών περιστατικών βίας/παραβατικότητας** στον χώρο του σχολείου αποτελούν τα εξής:

- Έντονη σωματική επίθεση με ή χωρίς επιθετικά αντικείμενα (παρουσία πρόθεσης να προκληθεί βλάβη).
- Απειλές κατά της ζωής/υγείας άλλου ατόμου/άλλων ατόμων ή και του ίδιου ατόμου στον σχολικό χώρο.
- Καταστροφή περιουσίας που υπονοεί τουλάχιστον απειλή για τη ζωή/υγεία.
- Συμπεριφορές που έρχονται σε αντίθεση με ισχύουσες Νομοθεσίες και υπονοούν τουλάχιστον απειλή για τη ζωή (π.χ. διακίνηση παράνομων ουσιών, κλοπές κ.ά.).

2. Ήπιο περιστατικό βίας

Τα ήπια περιστατικά βίας και παραβατικότητας περιλαμβάνουν συμπεριφορές που δεν προκαλούν σοβαρή σωματική βλάβη ή έντονη ψυχική αναστάτωση σε άλλο άτομο ή σε άλλα άτομα. Ωστόσο, προκαλούν αναστάτωση, η οποία δύναται να αντιμετωπιστεί με παιδαγωγικά μέτρα ή και με εφαρμογή των εσωτερικών κανονισμών της σχολικής μονάδας. Τα ήπια περιστατικά βίας δεν υπονοούν απειλή για τη ζωή ατόμου/ατόμων.

Παραδείγματα **ήπιων περιστατικών βίας/παραβατικότητας** στον χώρο του σχολείου αποτελούν τα εξής:

- Μεμονωμένες λεκτικές αντιπαραθέσεις ή μεμονωμένα αρνητικά σχόλια.
- Ελαφρά σωματική επαφή, χωρίς πρόθεση τραυματισμού ή τυχαία σωματική επαφή.
- Μεμονωμένοι τσακωμοί μεταξύ μαθητών/μαθητριών, που εκφράζονται μέσω κοινωνικής επαφής, λεκτικής αντιπαραθέσης.
- Παραβίαση Σχολικών Κανόνων, όπως αργοπορίες, άρνηση για συνεργασία, χρήση κινητού.
- Ήπιες συγκρούσεις κατά την κοινωνική επαφή, στο πλαίσιο των προκλήσεων της παιδικής/εφηβικής ηλικίας.

Σε περιπτώσεις όπου ένα περιστατικό βίας/παραβατικότητας δεν υπονοεί απειλή για τη ζωή στο σχολικό περιβάλλον που να χρήζει άμεσης διαχείρισης, τότε εφαρμόζονται παιδαγωγικά μέτρα και οι εσωτερικοί κανονισμοί της σχολικής μονάδας.

3. Περιστατικό Σχολικής Κρίσης

Περιστατικό σχολικής κρίσης ορίζεται ένα γεγονός που είναι ξαφνικό, απροσδόκητο και έχει τη δυνατότητα να επηρεάσει σημαντικά τη λειτουργία του σχολείου, την υγεία, την ασφάλεια και τη συναισθηματική ισορροπία μαθητών/μαθητριών και προσωπικού. Σχολική κρίση υφίσταται όταν η κατάσταση επηρεάζει το σύνολο του σχολείου ως προς τη λειτουργία, υπονοεί παροντικές και μελλοντικές συνέπειες, σε βαθμό που το σχολείο χρειάζεται υποστήριξη για κατάρτιση σχεδίου αποκατάστασης. Η έντονη συναισθηματική αποσταθεροποίηση αριθμού ατόμων κρίνεται ως ένδειξη για σχολική κρίση, εφόσον προκαλεί αποδιοργάνωση και παρεμποδίζεται η λειτουργία του σχολείου. Σε περιπτώσεις κρίσεων υφίσταται έντονο συναίσθημα ανασφάλειας και απώλειας ελέγχου. Σε περιστατικά σχολικών κρίσεων δεν επηρεάζεται μόνο η σωματική ή ψυχική ασφάλεια των εμπλεκόμενων, αλλά και η ψυχική ανθεκτικότητα/ισορροπία σημαντικού αριθμού ατόμων στη σχολική κοινότητα.

Παραδείγματα **κρίσεων** στον χώρο του σχολείου αποτελούν τα εξής:

- Βίαιος/ξαφνικός θάνατος μαθητή/μαθήτριας ή μέλους του προσωπικού ή γονέα/κηδεμόνα.
- Αυτοκτονία μαθητή/μαθήτριας ή μέλους του προσωπικού εντός σχολείου.
- Κρούσματα σοβαρών λοιμώξεων.
- Σοβαροί τραυματισμοί που επηρεάζουν σημαντικό αριθμό μαθητών/μαθητριών και επιφέρουν έντονη αναστάτωση
- Φυσικές καταστροφές: π.χ. πλημμύρα, σεισμός, ανεμοστρόβιλος.
- Πόλεμος/τρομοκρατία

Τα περιστατικά σχολικών κρίσεων διαχωρίζονται από τα περιστατικά βίας/παραβατικότητας (ήπια ή σοβαρά) που παρουσιάζονται στο σχολικό περιβάλλον. Τα περιστατικά βίας μπορούν να αντιμετωπιστούν με παιδαγωγικά μέτρα ή άλλες θεσμοθετημένες διαδικασίες, ενώ τα περιστατικά σχολικών κρίσεων χρήζουν περαιτέρω συντονισμένης διαχείρισης από αρμόδιους Φορείς/Υπηρεσίες. Σε περιστατικά σχολικών κρίσεων στόχος είναι η υποστήριξη, η αποφόρτιση των ατόμων που εμπλέκονται και η άμεση, συντονισμένη διαχείριση (ψυχολογικές Πρώτες Βοήθειες).

Για παράδειγμα, ένα περιστατικό βανδαλισμού κατά τη διάρκεια λειτουργίας του σχολείου αποτελεί περιστατικό βίας. Αν όμως το περιστατικό προκαλέσει μαζική συναισθηματική αναστάτωση, με έντονο ψυχολογικό αντίκτυπο σε αριθμό ατόμων στη σχολική κοινότητα και επηρεάζει τη λειτουργία του σχολείου (που δεν μπορεί να αντιμετωπιστεί με τους συνήθεις μηχανισμούς που διαθέτει το σχολείο), τότε αποτελεί σχολική κρίση. Ένα σοβαρό περιστατικό βίας/μια σοβαρή παραβατική συμπεριφορά, αν αντιμετωπιστεί γρήγορα και μεθοδευμένα, ώστε να αποφευχθεί η πρόκληση γενικευμένου φόβου ή αποδιοργάνωσης, συνήθως δεν εξελίσσεται σε περιστατικό σχολικής κρίσης.

Όπου παρατηρείται αποδιοργάνωση σε αριθμό ατόμων στο σχολείο, η οποία συσχετίζεται με ένα έντονο στρεσογόνο ή τραυματικό γεγονός, τότε το περιστατικό καλύτερα να αντιμετωπίζεται ως περιστατικό σχολικής κρίσης στο σχολικό περιβάλλον. Σε περιπτώσεις σχολικών κρίσεων συστήνεται συνεργασία με την Υπηρεσία Εκπαιδευτικής Ψυχολογίας (Βλέπε Παράρτημα Ι).

γενικές καθορισμένες διαδικασίες – πρωτόκολλα – νομοθεσίες

(ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι)

Οι θεσμοθετημένες Διαδικασίες/Πρωτόκολλα/Νομοθεσίες, που αναφέρονται στο Παράρτημα Ι, εφαρμόζονται στις περιπτώσεις που ένα περιστατικό βίας ή παραβατικότητας στον χώρο του σχολείου πληροί σχετικά κριτήρια για σχετική υπό αναφορά θεματική.

Τα όσα αναφέρονται στο εν λόγω Έγγραφο αφορούν στην πρώτη διαχείριση σε πρακτικό επίπεδο, με στόχο τη διασφάλιση της προστασίας όλων των εμπλεκομένων στο σχολικό χώρο και την αποκλιμάκωση της έντασης τη δεδομένη στιγμή. Οι ενέργειες που καθορίζονται σε καμία περίπτωση δεν αναιρούν την εφαρμογή άλλων σχετικών πρωτοκόλλων ή νομοθεσιών, αφού διασφαλιστεί η ασφάλεια. Η εφαρμογή θεσμοθετημένων Διαδικασιών/Πρωτοκόλλων/Νομοθεσιών (ανάλογα με το περιστατικό) επιβάλλεται αφού περιοριστεί η επικινδυνότητα (βλέπε Παράρτημα Ι).

Στην πράξη ακολουθούνται άμεσα οι θεσμοθετημένες Διαδικασίες/Πρωτόκολλα/Νομοθεσίες (ανάλογα με την περίπτωση), αφού περιοριστεί η επικινδυνότητα τη δεδομένη στιγμή εξέλιξης του περιστατικού.

αντιμετώπιση σοβαρών περιστατικών βίας/σοβαρής παραβατικής συμπεριφοράς

Σε περιπτώσεις όπου χρειάζεται άμεση διαχείριση σοβαρού περιστατικού βίας ή παραβατικότητας στον χώρο του σχολείου προτείνονται τα εξής:

- 1. Αναγνώριση/Άμεση αντίδραση σε περιστατικό.**
- 2. Διασφάλιση ασφάλειας/προστασίας όλων των εμπλεκομένων, αλλά και μελών της σχολικής κοινότητας.**
- 3. Άμεση ενημέρωση της Διεύθυνσης του σχολείου.**
- 4. Ενημέρωση των Γονέων/Κηδεμόνων.**
- 5. Υποστήριξη Δραστών/Στόχων/Θεατών.**
- 6. Άμεση εφαρμογή θεσμοθετημένων Διαδικασιών/Πρωτοκόλλων/Νομοθεσιών/ εμπλοκή Εξωτερικών Φορέων.**
- 7. Λήψη πειθαρχικών μέτρων.**
- 8. Καταγραφή του περιστατικού/Συμπλήρωση καθορισμένου έντυπου καταγραφής.**
- 9. Απολογισμός και πρόληψη.**

Βασικός στόχος των προαναφερόμενων σημείων αποτελεί η διασφάλιση της σωματικής/ψυχολογικής ακεραιότητας όλων και ο περιορισμός της επικινδυνότητας. Εξυπακούεται ότι ακολουθείται το καθορισμένο Σχέδιο Δράσης του σχολείου όσον αφορά στην Πρόληψη/Διαχείριση της Ενδοσχολικής Βίας (με βάση τον νόμο «Ο περί Πρόληψης και Αντιμετώπισης της Ενδοσχολικής Βίας Νόμος του 2020, 2024»).

1. Αναγνώριση/Άμεση Αντίδραση σε Περιστατικό

- Η άμεση αναγνώριση σοβαρών περιστατικών βίας/σοβαρής παραβατικότητας απαιτεί την ενεργή παρατήρηση – αυξημένη εποπτεία της σχολικής ζωής και τη δημιουργία σχέσεων εμπιστοσύνης με τους μαθητές/μαθήτριες.
  - Το πρώτο άτομο που αντιλαμβάνεται ή πληροφορείται για ένα περιστατικό, αφού το αναγνωρίσει, εκτιμά άμεσα τον κίνδυνο. Η διάκριση ανάμεσα σε σοβαρό έναντι ήπιου περιστατικού καθορίζει τις άμεσες ενέργειες που θα ακολουθηθούν (βλέπε πιο πάνω Έννοιες και Ορισμούς).
- Οι εκπαιδευτικοί ή μέλη του προσωπικού του σχολείου, όταν αντιλαμβάνονται ή πληροφορούνται για σοβαρό περιστατικό βίας ή σοβαρή παραβατική συμπεριφορά, ενεργούν άμεσα για να διακόψουν την πράξη βίας, εάν αυτή είναι σε εξέλιξη.
  - Αναλόγως του χώρου εκδήλωσης του εκάστοτε περιστατικού, αλλά και της μορφής του, αναπτύσσεται παρέμβαση για να σταματήσει μια πράξη βίας (χωρίς χρήση βίας) από εκπαιδευτικούς ή άλλα μέλη του προσωπικού του σχολείου.

2. Διασφάλιση ασφάλειας/προστασίας όλων των εμπλεκόμενων, αλλά και μελών της σχολικής κοινότητας

- Άμεσα και ενόσω ένα περιστατικό βρίσκεται σε εξέλιξη, δίνεται προτεραιότητα στην προαγωγή της ασφάλειας όλων, ανεξαρτήτως ευθυνών και ρόλου που διαδραμάτισαν στο περιστατικό.
- Στόχος τη δεδομένη στιγμή είναι η διασφάλιση της προστασίας – μείωση της επικινδυνότητας και όχι η επίλυση των διαφορών ή η διερεύνηση του περιστατικού.
- Προτεινόμενες ενέργειες για τη δεδομένη στιγμή:
  - Διαχωρισμός/Απομόνωση των εμπλεκόμενων ατόμων, με στόχο την αποκλιμάκωση της κατάστασης.
  - Απομάκρυνση στόχου/στόχων, δράστη/δραστών από τον χώρο, με ήρεμο και σταθερό τρόπο (αν είναι δυνατό χωρίς επικινδυνότητα).
  - Απομάκρυνση θεατή/θεατών.
  - Αν χρειάζεται, καλούνται για βοήθεια άλλο/α μέλος/η του προσωπικού, π.χ. διευθυντής/εφημερεύοντες εκπαιδευτικοί. Όσο το δυνατό πιο άμεσα ενημερώνεται η Διεύθυνση του σχολείου.
  - Παροχή πρώτων βοηθειών στο σχολείο ή κλήση στο Τμήμα Ατυχημάτων και Επειγόντων Περιστατικών (αν χρειάζεται) – ιδιαίτερα σε περίπτωση σοβαρού τραυματισμού.
    - > Ανάλογα με τη μορφή του περιστατικού, την ένταση/σοβαρότητα του γεγονότος και τις επιπτώσεις που επέφερε, λαμβάνεται απόφαση άμεσα εάν θα κληθούν για περαιτέρω δράσεις τη δεδομένη στιγμή Τμήματα ή Υπηρεσίες εκτός σχολικής κοινότητας (παράδειγμα: Αστυνομία, Πυροσβεστική).
  - Παροχή καθοδήγησης στα εμπλεκόμενα άτομα, με στόχο την άμεση διαχείριση πιθανής συναισθηματικής φόρτισης/αποδιοργάνωσης που βιώνουν, ως επακόλουθο του περιστατικού.

3. Άμεση Ενημέρωση της Διεύθυνσης του Σχολείου

- Όπου είναι δυνατό ή εφικτό, η Διεύθυνση ενημερώνεται άμεσα ενόσω το περιστατικό βρίσκεται σε εξέλιξη. Ιδιαίτερα σε περίπτωση που για μείωση της επικινδυνότητας χρειάζεται να κληθεί η Αστυνομία, το Τμήμα Ατυχημάτων και Επειγόντων Περιστατικών ή η Πυροσβεστική.
- Ο/Η εκπαιδευτικός ή μέλος του προσωπικού που έγινε μάρτυρας ή που ενεπλάκη στο συμβάν ή πληροφορήθηκε για το περιστατικό ενημερώνει τον/τη διευθυντή/διευθύντρια του σχολείου, ενόσω το περιστατικό βρίσκεται σε εξέλιξη (αν κρίνεται αναγκαίο), ή άμεσα μετά τη λήξη του περιστατικού.
  - Η ενημέρωση της Διεύθυνσης, για την οποία βίαιη, επικίνδυνη πράξη, γίνεται άμεσα μετά τη λήξη του περιστατικού (αν όχι κατά τη διάρκεια) και πάντοτε κατά τη διάρκεια της ημέρας στην οποία συνέβη το περιστατικό.
- Η Διεύθυνση του σχολείου, μετά τον περιορισμό ή τον μηδενισμό της οποιας επικινδυνότητας, σε συνεργασία με τον/την εμπλεκόμενο/η, τους/τις εμπλεκόμενους/ες εκπαιδευτικούς, αλλά και με καθορισμένη ομάδα εκπαιδευτικών (με βάση τον νόμο «Ο περί Πρόληψης και Αντιμετώπισης της Ενδοσχολικής Βίας Νόμος του 2020, 2024») διερευνά περαιτέρω το περιστατικό.
  - Η πλήρης διερεύνηση πραγματοποιείται εντός του σχολείου, αφού το περιστατικό έχει λήξει και έχει διασφαλιστεί τουλάχιστον η σωματική ασφάλεια των μελών της σχολικής κοινότητας. Η διερεύνηση θα πρέπει να προσδιορίζει τουλάχιστον τα εξής:
    - > Εμπλεκόμενα άτομα.
    - > Σημαντικές παραμέτρους που αφορούν στο περιστατικό («πότε;», «πού;», «τι συνέβη;», «πώς συνέβη;»).
    - > Πιθανές άμεσες ανάγκες των εμπλεκόμενων μελών, σε ψυχολογικό επίπεδο, που πιθανώς να χρήζουν εξατομικευμένης υποστήριξης άμεσα (πιθανή σύνδεση με αρμόδιες υπηρεσίες).
    - > Αποολόγηση εάν το περιστατικό εμπίπτει ή όχι σε καθορισμένες θεματικές και χρήζει περαιτέρω διερεύνησης με βάση τις ισχύουσες θεσμοθετημένες Διαδικασίες/ Πρωτόκολλα/Νομοθεσίες (Βλέπε Παράρτημα Ι).

4. Ενημέρωση των Γονέων/Κηδεμόνων

Η έγκαιρη και υπεύθυνη ενημέρωση των γονέων/κηδεμόνων όσων μαθητών/μαθητριών εμπλέκονται στο περιστατικό κρίνεται σημαντική.

- Κατά την ενημέρωση των γονέων/κηδεμόνων όλων των εμπλεκόμενων μαθητών/μαθητριών:
  - Η ενημέρωση γίνεται άμεσα. Η ενημέρωση πάντοτε γίνεται την ίδια μέρα που εξελίχθηκε το περιστατικό.
  - Δίνεται έμφαση – προτεραιότητα για ενημέρωση γονέων/κηδεμόνων στις περιπτώσεις που άμεσα χρειάζεται να γίνουν ενέργειες για τον/τη μαθητή/μαθήτρια – π.χ. ιατρική περίθαλψη λόγω σωματικού τραυματισμού ή όπου παρατηρείται έντονη συναισθηματική αναστάτωση που κρίνεται μη διαχειρίσιμη και δημιουργεί υποψία για επικινδυνότητα.
    - > Σε περίπτωση σοβαρού σωματικού τραυματισμού ή έντονης συναισθηματικής αναστάτωσης, η ενημέρωση των γονέων/κηδεμόνων επιβάλλεται να λαμβάνει χώρα άμεσα.

- > Η επικοινωνία γίνεται με σεβασμό, εχεμύθεια και διασφάλιση της προστασίας των προσωπικών δεδομένων των εμπλεκόμενων. Ευαίσθητες προσωπικές πληροφορίες για άτομα που εμπλέκονται στο περιστατικό προστατεύονται κατά την επικοινωνία με γονείς/ κηδεμόνες.
- > Η ενημέρωση γίνεται με σεβασμό στην ιδιωτικότητα και χωρίς απόδοση ευθυνών (ιδιαίτερα όπου δεν έχει ολοκληρωθεί η διερεύνηση του περιστατικού).
- > Δίνεται επιλογή στους γονείς/κηδεμόνες για προσωπική συνάντηση στο σχολείο, αν οι ίδιοι το επιθυμούν.

5. Υποστήριξη Δραστών/Στόχων/Θεατών

- Αφού το περιστατικό έχει λήξει και έχει διασφαλιστεί η σωματική ασφάλεια των μελών της σχολικής κοινότητας, καταβάλλονται προσπάθειες για να υποστηριχτούν εξατομικευμένα οι εμπλεκόμενοι. Βασικός στόχος είναι η προστασία και αποκατάσταση της ψυχικής ισορροπίας των μαθητών/μαθητριών και η πρόληψη υποτροπής.
  - > Υποστηρικτική στάση μέχρι την πλήρη επαναφορά στη ρουτίνα. Οι προσπάθειες που καταβάλλονται στοχεύουν στην υποστήριξη όλων των εμπλεκόμενων: Δραστών/Στόχων/Θεατών.
  - > Ενημερώνονται ανάλογα εμπλεκόμενοι εκπαιδευτικοί (Διδάσκοντες, Υπεύθυνος Τμήματος, Εφημερεύοντες, Διευθυντική Ομάδα, Καθηγητές ΣΕΑ). Η ενημέρωση αφορά σε βασικές πληροφορίες για το περιστατικό, σε εξατομικευμένους τρόπους προσέγγισης, αλλά και σε πρακτικές για εξομάλυνση της έντασης (ανάλογα με το περιστατικό και ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των εμπλεκόμενων).
- Η ενημέρωση γίνεται άμεσα όπου τα χαρακτηριστικά του περιστατικού καθιστούν αναγκαία την τροποποίηση του προγράμματος ή εξατομικευμένη προσέγγιση των εμπλεκόμενων, για να μην επηρεαστεί η εύρυθμη λειτουργία της σχολικής μονάδας.
- Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται ως προς τη συναισθηματική υποστήριξη/προστασία του Στόχου/των Στόχων, αλλά και του Δράστη/των Δραστών, για αποτροπή επανάληψης της συμπεριφοράς.
- Αν κρίνεται αναγκαίο ζητείται υποστήριξη από τον/την Οικείο/α Ψυχολόγο ως προς τη βασική διαχείριση του θέματος – ιδιαίτερα όπου παρατηρείται έντονη συναισθηματική αναστάτωση/έκπτωση λειτουργικότητας. Σε τέτοια περίπτωση προωθείται η συνεργασία με αρμόδιες υπηρεσίες (π.χ. ΥΕΨ, ΥΨΥΠΕ, ΥΚΕ). (Βλέπε Παραρτήματα I και II).
  - > Για εμπλοκή των προαναφερόμενων Υπηρεσιών/Τμημάτων ακολουθείται η καθορισμένη διαδικασία αναφοράς/παραπομπής και συμπληρώνονται τα κατάλληλα έντυπα (με βάση τη διαδικασία που καθορίζεται ως πολιτική από την εκάστοτε υπηρεσία).

6. Εφαρμογή Πρωτοκόλλων/Θεσμοθετημένων Διαδικασιών/Νομοθεσιών - Εμπλοκή Εξωτερικών Φορέων

- Αφού το περιστατικό έχει λήξει και έχει διασφαλιστεί η ασφάλεια των μελών της σχολικής κοινότητας σε σωματικό ή συναισθηματικό επίπεδο, καταβάλλονται προσπάθειες για να υποστηριχθούν οι εμπλεκόμενοι στο περιστατικό, εφόσον χρειάζεται.
  - Η Διεύθυνση του σχολείου, με βάση τα πιο πάνω, όπου διαφανεί ότι πληρούνται σχετικά κριτήρια, προβαίνει σε ανάλογες ενέργειες με την εφαρμογή σχετικών πρωτοκόλλων/θεσμοθετημένων διαδικασιών/νομοθεσιών, ανάλογα με τη φύση του περιστατικού (βλέπε Παραρτήματα I και II).
  - Ανάλογα με τη μορφή του περιστατικού, την ένταση/σοβαρότητα και τις επιπτώσεις που επέφερε, λαμβάνεται απόφαση εάν θα κληθούν για περαιτέρω δράσεις Τμήματα ή Υπηρεσίες εκτός σχολικής κοινότητας (βλέπε Παράρτημα II). Για παράδειγμα, η Υπηρεσία Εκπαιδευτικής Ψυχολογίας (ΥΕΨ), οι Υπηρεσίες Ψυχικής Υγείας Παιδιών και Εφήβων (ΥΨΥΠΕ), οι Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας (ΥΚΕ), η Αστυνομία/Ειδική Ανακριτική Ομάδα της Αστυνομίας (περιστατικά σεξουαλικής κακοποίησης), ο Τοπικός Αστυνομικός Σταθμός για Νεαρούς Ανήλικους Παραβάτες ή η Υπηρεσία Καταπολέμησης Ναρκωτικών (ΥΚΑΝ) κ.ά. (βλέπε Παράρτημα II).
- Για εμπλοκή των προαναφερόμενων Υπηρεσιών/Τμημάτων ακολουθείται η καθορισμένη διαδικασία αναφοράς/παραπομπής και συμπληρώνονται τα κατάλληλα έντυπα (με βάση τη διαδικασία που καθορίζεται ως πολιτική από την εκάστοτε υπηρεσία).
- Εξυπακούεται ότι με βάση τους κανονισμούς του σχολείου σε σοβαρά περιστατικά γίνεται άμεσα ενημέρωση των Διευθύνσεων Τμημάτων στο ΥΠΑΝ/του Οικείου Επιθεωρητή του σχολείου.

7. Λήψη Πειθαρχικών Μέτρων

- Πάντοτε κατά την εφαρμογή πειθαρχικών μέτρων να λαμβάνονται υπόψη οι σχετικοί κανόνες Λειτουργίας της Δημοτικής/Μέσης Εκπαίδευσης, αλλά και η σχετική νομοθεσία («Ο περί Πρόληψης και Αντιμετώπισης της Ενδοσχολικής Βίας Νόμος του 2020, 2024»). (βλέπε Παράρτημα I).
- Η λήψη πειθαρχικών μέτρων συστήνεται να υποστηρίζει τα πιο κάτω:
  - Η εφαρμογή συνεπειών περιλαμβάνει παιδαγωγικά στοχευμένες ενέργειες και όχι μόνο τιμωρητικές ενέργειες.
  - Οι συνέπειες τεκμηριώνονται με βάση τους Κανονισμούς και τις ισχύουσες Νομοθεσίες και είναι ανάλογες της πράξης.
  - Οι συνέπειες έχουν παιδαγωγική διάσταση.
- Ανάλογα με το επίπεδο σοβαρότητας, αλλά και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του περιστατικού και τη σχολική βαθμίδα φοίτησης, επιλέγονται οι παιδαγωγικά στοχευμένες ενέργειες ή εφαρμογή σχετικών σχολικών κανονισμών. Οι συγκεκριμένες ενέργειες μπορούν να περιλαμβάνουν, για παράδειγμα, συμβουλευτικές συναντήσεις, εργασία επανόρθωσης - ενίσχυση της ανάπτυξης ενσυναίσθησης, δόμηση συμφωνιών με ξεκάθαρα όρια – συνέπειες – ενισχυτές, συνεργασία με γονείς/κηδεμόνες, γραπτή επίπληξη – παρατήρηση προς γονείς/κηδεμόνες, αποβολή (εντός ή εκτός σχολείου) κ.ά. (βλέπε Παράρτημα I – Σχολικοί Κανονισμοί Δημοτικής/Μέσης Εκπαίδευσης).

8. Καταγραφή του περιστατικού/Συμπλήρωση καθορισμένου έντυπου καταγραφής

- Ακολουθείται σχετική οδηγία – ψηφιακό έντυπο (βλέπε Παράρτημα Ι).
- Η καταγραφή των γεγονότων πάντοτε γίνεται με αντικειμενικό τρόπο, χωρίς να χρησιμοποιούνται χαρακτηρισμοί ή προσωπικά συμπεράσματα για τους εμπλεκόμενους.
- Κατά την καταγραφή του περιστατικού καταγράφονται βασικές πληροφορίες, αποφάσεις και ενέργειες (π.χ. ημερομηνία, ώρα, χώρος όπου εξελίχθηκε το περιστατικό, ονόματα εμπλεκόμενων, περιγραφή γεγονότων, παρεμβάσεις που έγιναν άμεσα κ.τ.λ.).

9. Απολογισμός & Πρόληψη

- Συστήνεται ανασκόπηση του περιστατικού από την ομάδα των Εκπαιδευτικών στο εκάστοτε σχολείο. Στόχος της ανασκόπησης αποτελεί η καλλιέργεια κουλτούρας ενάντια στη βία και η αποτροπή επανάληψης σοβαρών περιστατικών στο μέγιστο δυνατό βαθμό.
  - Η πιο πάνω ενέργεια απορρέει από τον νόμο «Ο περί Πρόληψης και Αντιμετώπισης της Ενδοσχολικής Βίας Νόμος του 2020, 2024») και αναπτύσσει πολιτικές, Σχέδια Δράσης για μηδενική ανοχή σε σοβαρά περιστατικά βίας/παραβατικότητας στο σχολείο.
- Κατά την εφαρμογή του πιο πάνω σημείου ενδεικτικά προκύπτουν τα εξής:
  - Συζήτηση για μέτρα πρόληψης και ενίσχυσης του θετικού κλίματος στο σχολείο.
  - Πλάνο για οργάνωση σεμιναρίων, δράσεων ευαισθητοποίησης, ενημέρωσης μαθητών/μαθητριών και γονέων/κηδεμόνων.
  - Πλάνο για διεξαγωγή παρεμβάσεων σε τάξεις (συζητήσεις, δράσεις συνεργασίας, βιωματικά εργαστήρια, εφαρμογή προγραμμάτων πρόληψης).
    - > Για εμπλοκή άλλων Υπηρεσιών/Τμημάτων ακολουθείται η καθορισμένη διαδικασία σχετικού αιτήματος και συμπληρώνονται κατάλληλα Έντυπα, με βάση τη διαδικασία που καθορίζεται ως Πολιτική από την εκάστοτε Υπηρεσία (βλέπε Παράρτημα Ι).

αναφορά σε παιδιά με αναπηρίες ή/και παιδιά με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες

- Κατά τη διαχείριση σοβαρών περιστατικών βίας/σοβαρής παραβατικότητας στο σχολείο, κάθε περιστατικό θα πρέπει πάντοτε να ερμηνεύεται εξατομικευμένα με βάση τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά που παρουσιάζει κάθε εμπλεκόμενος/η μαθητής/μαθήτρια, ιδιαίτερα όπου ο/η εμπλεκόμενος/η ή οι εμπλεκόμενοι είναι άτομο/α με σοβαρές αναπηρίες.
  - Η έντονη προσοχή σε αυτή την ομάδα παιδιών δίδεται λαμβάνοντας υπόψη πως η συγκεκριμένη ομάδα συχνά παρουσιάζει ιδιαιτερότητες στη μάθηση, τη σκέψη, την επικοινωνία, την κοινωνική αλληλεπίδραση, τη συμπεριφορά και τη συναισθηματική ρύθμιση. Οι δυσκολίες απορρέουν από τη φύση της αναπηρίας ή της διαταραχής τους και πιθανώς δεν προέρχονται από επιθυμία ή πρόθεση για αρνητική συμπεριφορά (π.χ. αυτιστική διαταραχή, νοητική αναπηρία, ψυχική δυσλειτουργία κ.ά.).
- Όταν εμπλέκονται σε σοβαρό περιστατικό βίας ή σε σοβαρή παραβατική συμπεριφορά άτομο/α με σοβαρές αναπηρίες, η προσέγγιση συστήνεται να διαφοροποιείται και να εφαρμόζεται εξατομικευμένη προσέγγιση ανά περίπτωση και ανά άτομο. Οι ιδιαίτερες εκπαιδευτικές ανάγκες ατόμου/ατόμων απαιτούν προσαρμοσμένες παιδαγωγικές/ψυχολογικές παρεμβάσεις σε εξατομικευμένο επίπεδο.
  - Σε καμία περίπτωση η διαφορετική προσέγγιση δεν στοχεύει στην προνομιακή μεταχείριση ή στον στιγματισμό. Αντίθετα, στόχος είναι η προσαρμογή της προσέγγισης στις ιδιαίτερες εκπαιδευτικές ανάγκες του/της κάθε μαθητή/μαθήτριας, όπως καθορίζεται από το νομοθετικό πλαίσιο.
  - Η εφαρμογή των ίδιων μέτρων με τον γενικό πληθυσμό – όπως περιγράφεται πιο πάνω – χωρίς προσαρμογή, μπορεί να οδηγήσει σε άδικη αντιμετώπιση, ενίσχυση της βίας ή επιδείνωση των δυσκολιών.
- Για να μπορέσει να εφαρμοστεί εξατομικευμένη προσέγγιση όταν εμπλέκονται σε περιστατικό σοβαρής παραβατικής συμπεριφοράς άτομο/α με αναπηρίες, απαραίτητο είναι η συνεργασία του σχολείου με τους Ειδικούς που παρακολουθούν ένα μαθητή/μαθήτρια με σοβαρές ιδιαίτερες εκπαιδευτικές ανάγκες (βλέπε Παράρτημα Ι - Ειδική Εκπαίδευση - Νομοθεσία).
  - Η διαχείριση περιστατικών στα οποία εμπλέκεται/ονται άτομο/α με αναπηρίες, δεν αποτελεί μόνο θέμα πειθαρχίας/παιδαγωγικής προσέγγισης, αλλά και πολυθεματικής προσέγγισης σε θεραπευτικό/παρεμβατικό επίπεδο από διάφορους Ειδικούς.
  - Όταν σε περιστατικό σοβαρής παραβατικής συμπεριφοράς ο/η εμπλεκόμενος/η ή οι εμπλεκόμενοι είναι άτομο/α με σοβαρές ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, δίνεται προτεραιότητα στην προαγωγή της ασφάλειας όλων, ανεξαρτήτως των ευθυνών και του ρόλου που διαδραμάτισαν στο περιστατικό (όπως περιγράφεται πιο πάνω).

Για άτομα με αναπηρίες, συστήνεται εφαρμογή εξατομικευμένης προσέγγισης με βάση τη διάγνωση τους:

- Η αναγνώριση της συμπεριφοράς η οποία σχετίζεται με τη φύση της αναπηρίας ή της διαταραχής είναι καθοριστικής σημασίας για την περαιτέρω διαχείριση. Πάντοτε λαμβάνονται υπόψη οι γνωστικές, συναισθηματικές και κοινωνικές δυσκολίες του/της μαθητή/μαθήτριας, ώστε να ερμηνευθεί σωστά η συμπεριφορά.
  - Για παράδειγμα, με βάση τη διάγνωση:
    - > ένα ξέσπασμα θυμού ίσως οφείλεται σε αισθητηριακή υπερφόρτωση (π.χ. έντονος θόρυβος) και όχι σε πρόθεση για επιθετικότητα.
    - > αντιδράσεις επιθετικότητας πιθανώς σχετίζονται με έλλειψη αυτοελέγχου/παρορμητικότητας και όχι με πρόθεση για επιθετικότητα.
    - > έντονες συμπεριφορές με μη αποδεκτούς τρόπους (π.χ. σπρώξιμο έναντι λεκτικής επικοινωνίας) ίσως σχετίζονται με δυσκολίες επικοινωνίας ή νοητική αναπηρία και όχι με έκφραση βίας.
- Η παιδαγωγική προσέγγιση και η εφαρμογή υποστηρικτικών παρεμβάσεων για αυτή την ομάδα μαθητών/μαθητριών είναι καθοριστικής σημασίας.
  - Τα γενικά πειθαρχικά μέτρα (π.χ. παρατήρηση, συνέπειες) μπορεί να μην έχουν αποτέλεσμα ή να επιβαρύνουν τη δυσκολία.
- Πάντοτε λαμβάνονται υπόψη οι γνωστικές, συναισθηματικές και κοινωνικές δυσκολίες του/της μαθητή/μαθήτριας, κατά τη διαχείριση του περιστατικού και εφαρμόζονται εξατομικευμένα σχετικές ενέργειες.
  - Για καθορισμό των αναγκών και των ενεργειών που θα ακολουθήσουν συστήνεται η περαιτέρω διερεύνηση/συνεργασία με τους Ειδικούς που εμπλέκονται ή η περαιτέρω εξατομικευμένη στήριξη από ειδικούς ψυχικής υγείας ή άλλους φορείς.
  - Οι ενέργειες κατά τη διαχείριση ενός περιστατικού θα πρέπει να λαμβάνουν υπόψη το ατομικό πρόγραμμα εκπαίδευσης του/της μαθητή/μαθήτριας και να δίνεται έμφαση στην αναπροσαρμογή ή ενίσχυση των παροχών που λαμβάνει με βάση τις αξιολογημένες ανάγκες.
- Παιδιά με αναπηρίες θα δυσκολευτούν να αντιληφθούν τη σοβαρότητα της πράξης ή να συνδέσουν τη συμπεριφορά με συγκεκριμένη συνέπεια.
  - Προτείνεται η εφαρμογή εξατομικευμένων παρεμβάσεων/εναλλακτικών παιδαγωγικών μέτρων με βάση τις αξιολογημένες ανάγκες, σε συνεργασία πάντοτε με τους ειδικούς που παρακολουθούν την περίπτωση.
- Η αποτελεσματική διαχείριση σοβαρών περιστατικών βίας, όταν εμπλέκονται άτομα με αναπηρίες, απαιτεί διεπιστημονική συνεργασία. Το σχολείο είναι απαραίτητο να ενεργοποιεί εγκαίρως μηχανισμούς/διαδικασίες για εμπλοκή Τμημάτων/Υπηρεσιών (π.χ. ΥΕΨ, ΥΨΥΠΕ, ΥΚΕ κ.ά.), ώστε η αντιμετώπιση να είναι παιδαγωγικά κατάλληλη και επιστημονικά τεκμηριωμένη.
  - Κάθε Ειδικός/ή που εμπλέκεται στην περίπτωση (π.χ. Εκπαιδευτικός/ή Ψυχολόγος, Παιδοψυχίατρος, Κλινικός/ή Ψυχολόγος, Εργοθεραπευτής/Εργοθεραπεύτρια, Ειδικός/ή Εκπαιδευτικός, Λογοθεραπευτής/ Λογοθεραπεύτρια κ.ά.) μπορεί να συμβάλει στον καθορισμό εξατομικευμένων ενεργειών σε επίπεδο Πρόληψης/Διαχείρισης/Παρέμβασης περιστατικών σοβαρής παραβατικής συμπεριφοράς (βλέπε Παράρτημα II).

- Κρίνεται απαραίτητη η πολυθεματική προσέγγιση κατά τη λήψη αποφάσεων σε σχέση με τη συγκεκριμένη ομάδα ατόμων, λαμβάνοντας υπόψη τις εξατομικευμένες αξιολογημένες ανάγκες των συγκεκριμένων ατόμων.
- > Εξυπακούεται η προώθηση της εμπλοκής των γονέων/κηδεμόνων και η ανάπτυξη σχετικής συνεργασίας.

Η προσέγγιση των μαθητών/μαθητριών με αναπηρίες, σε περίπτωση που εμπλέκονται σε σοβαρό περιστατικό βίας, απαιτεί επίδειξη ευαισθησίας, παιδαγωγική προσέγγιση και επιστημονική τεκμηρίωση. Μια τέτοια προσέγγιση διασφαλίζει ότι η αντιμετώπιση τους είναι ανάλογη των γνωστικών τους ικανοτήτων ή και των δεξιοτήτων τους για αυτοέλεγχο και προσαρμογή στις απαιτήσεις του περιβάλλοντος.

παράρτημα I

ΘΕΣΜΟΘΕΤΗΜΕΝΕΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ - ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΑ / ΝΟΜΟΘΕΣΙΕΣ

Στην πράξη ακολουθούνται Θεσμοθετημένες Διαδικασίες, Πρωτόκολλα, Νομοθεσίες (ανάλογα με την περίπτωση), αφού πρώτα περιοριστεί η επικινδυνότητα τη δεδομένη στιγμή κατά την εξέλιξη ενός σοβαρού περιστατικού βίας ή παραβατικότητας.

1. [«Ο περί Πρόληψης και Αντιμετώπισης της Ενδοσχολικής Βίας Νόμος του 2020»](#)
2. [Εθνική Στρατηγική για την Πρόληψη και Διαχείριση της Βίας στο Σχολείο και Σχέδιο Δράσης 2024 – 28](#)
3. [Συνοπτικός Οδηγός, ο οποίος περιλαμβάνει τις Πολιτικές/Εγκυκλίους/Πρωτόκολλα που εφαρμόζει το ΥΠΑΝ σε θέματα βίας και παραβατικότητας](#)
4. [Κανονισμοί Δημοτικής Εκπαίδευσης - Παιδαγωγικά μέτρα ανάπτυξης κοινωνικής συμπεριφοράς](#)
5. [Κανονισμοί Μέσης Εκπαίδευσης - Διαγωγή μαθητών/Παιδαγωγικά Μέτρα/Πειθαρχικό Συμβούλιο](#)
6. [Ειδική Εκπαίδευση – Νομοθεσία](#)
7. [Υπηρεσία Εκπαιδευτικής Ψυχολογίας - Έντυπα](#)
8. [Αναφορά ποινικών αδικημάτων παιδιών, με ή χωρίς ποινική ευθύνη στις αρμόδιες αρχές](#)
9. [«Θέμα: Καταγραφή Περιστατικών Ενδοσχολικής Βίας» \(ημερομηνία 15/01/2025\)](#)
10. [Διαχείριση Κρίσεων στον χώρο του σχολείου – ΥΕΨ](#)
11. [Εγκύκλιος - Εγχειρίδιο Εκπαιδευτικού για Αναγνώριση και Διαχείριση Περιστατικών Σεξουαλικής Κακοποίησης Παιδιών \(αναθεωρημένο\)](#)
12. [Κώδικας συμπεριφοράς κατά του ρατσισμού και των διακρίσεων και οδηγός διαχείρισης και καταγραφής ρατσιστικών περιστατικών](#)
13. [Οδηγός διαχείρισης σχολείων - Βία στην οικογένεια \(βλ. σελ. 27\)](#)
14. [Οδηγός πρόληψης και διαχείρισης περιστατικών σχολικού εκφοβισμού](#)
15. [Συνεργασία σχολικής μονάδας με Ομάδα Άμεσης Παρέμβασης](#)
16. [Πολιτική ΥΠΑΝ - Σεξουαλική Διαπαιδαγώγηση](#)

17. [Πρωτόκολλο για Παραπομπή Μαθητών/Μαθητριών που παρουσιάζουν/εμφανίζουν εξαρτητικές συμπεριφορές σε θεραπευτικά προγράμματα](#)
18. [Έντυπο Παραπομπής Στις Υπηρεσίες Ψυχικής Υγείας για Σοβαρή περίπτωση Μαθητή/μαθήτριας – Δημοτική Εκπαίδευση](#)
19. [Έντυπο Παραπομπής Στις Υπηρεσίες Ψυχικής Υγείας για Σοβαρή περίπτωση Μαθητή/μαθήτριας – Μέση Εκπαίδευση](#)
20. [Έντυπο Παραπομπής/Αναφοράς μαθητών/μαθητριών στις Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας \(ΥΚΕ\)](#)

Οι προαναφερόμενες καθορισμένες Διαδικασίες εφαρμόζονται σε περιπτώσεις που ένα περιστατικό βίας ή παραβατικότητας στον χώρο του σχολείου πληροί σχετικά κριτήρια για τις προαναφερόμενες θεματικές.

Ωστόσο, σε περιπτώσεις που χρειάζεται άμεση διαχείριση σοβαρού περιστατικού βίας ή παραβατικότητας στον χώρο του σχολείου, εφαρμόζονται ενέργειες και δράσεις άμεσα, με στόχο την προαγωγή πρωτίστως της ασφάλειας όλων των μελών της κοινότητας. Οι εν λόγω Ενέργειες ή Δράσεις για προαγωγή της ασφάλειας συστήνεται να εφαρμοστούν ως προτεραιότητα για διασφάλιση της προστασίας όλων, παράλληλα με τις αναφερόμενες θεσμοθετημένες Διαδικασίες/Πρωτόκολλα και Νομοθεσίες που αναφέρονται πιο πάνω.

παράρτημα II

ΤΗΛΕΦΩΝΑ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΜΕ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ / ΤΜΗΜΑΤΑ

	ΠΑΓΚΥΠΡΙΑ				
Αστυνομία	112				
Πυροσβεστική	199 (ή 112)				
Γραμμή του Πολίτη	1460				
Ειδική Ανακριτική Ομάδα της Αστυνομίας αν πρόκειται για περιστατικά σεξουαλικής κακοποίησης	22808442				
Τοπικός Αστυνομικός Σταθμός για Νεαρούς Ανήλικους Παραβάτες	22607253				
Υπηρεσία Καταπολέμησης Ναρκωτικών (ΥΚΑΝ)	1498				
Τμήμα Αντιμετώπισης Επειγόντων Περιστατικών	112				
	ΕΠΑΡΧΙΑ ΛΕΥΚΩΣΙΑΣ	ΕΠΑΡΧΙΑ ΛΕΜΕΣΟΥ	ΕΠΑΡΧΙΑ ΛΑΡΝΑΚΑΣ	ΕΠΑΡΧΙΑ ΑΜΜΟΧΩΣΤΟΥ	ΕΠΑΡΧΙΑ ΠΑΦΟΥ
Υπηρεσία Εκπαιδευτικής Ψυχολογίας – ΥΠΑΝ	22800806	25822850	24821363	24821363	25822850
Υπηρεσίες Ψυχικής Υγείας Παιδιών και Εφήβων	22405083	25873602	24813040	24813040	26803275
Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας	22804605	25804452	24800260	23811736	26821602
Διεύθυνση Δημοτικής Εκπαίδευσης – ΥΠΑΝ	22800901 22800662 22800920	25870280	24821366 24821358	24821350 24821358	26804512 26804513 26804514
Διεύθυνση Μέσης Εκπαίδευσης – ΥΠΑΝ	22806315	25 820883 25 820882	24813239 24813259	23811503	26804530 26804527 26804504
Υπηρεσία Επαγγελματικής και Συμβουλευτικής Καθοδήγησης (ΥΣΕΑ)- ΥΠΑΝ	22800931 22800932	25 820873	24813247	24813247	26804508
Επαρχιακή Επιτροπή Ειδικής Αγωγής Εκπαίδευσης (ΕΕΕΑΕ)	22800981 22800894 22800885 22806341	25822179 25822069	24821370	24821370	26804534 26804535

σοβαρό περιστατικό βίας/ σοβαρή παραβατικότητα – άμεση διαχείριση

Στόχος: άμεση ασφάλεια και αποκλιμάκωση σε σοβαρό περιστατικό στο σχολείο ή σε σχολική δραστηριότητα, ακολουθείται το Σχέδιο Δράσης της σχολικής μονάδας και οι θεσμοθετημένες διαδικασίες/πρωτόκολλα (Ν. 185(Ι)/2020, Ν. 100(Ι)/2024- εγκ. γπρ17418).

Εφαρμόζονται τα εξής βήματα:

- Βήμα 1:** Αναγνώριση του περιστατικού και άμεση εκτίμηση κινδύνου αν είναι σε εξέλιξη, άμεση παρέμβαση για να σταματήσει χωρίς χρήση βίας.
- Βήμα 2:** Διασφάλιση της ασφάλειας όλων: διαχωρισμός/απομόνωση εμπλεκομένων, απομάκρυνση θεατών, εξασφάλιση χώρου, κλήση βοήθειας από μέλη προσωπικού, παροχή πρώτων βοηθειών, καθοδήγηση για διαχείριση συναισθηματικής φόρτισης και κλήση αρμόδιων υπηρεσιών όπου χρειάζεται (βλ. σελ. 24).
- Βήμα 3:** Άμεση ενημέρωση της Διεύθυνσης (κατά τη διάρκεια, αν υπάρχει επικινδυνότητα, ή αμέσως μετά, πάντοτε εντός της ίδιας ημέρας). Μετά τη λήξη και τη διασφάλιση της σωματικής ακεραιότητας των μαθητών/μαθητριών, γίνεται διερεύνηση του περιστατικού από τη Διεύθυνση και την καθορισμένη Ομάδα Εκπαιδευτικών.
- Βήμα 4:** Ενημέρωση γονέων/κηδεμόνων των εμπλεκόμενων μαθητών/μαθητριών κατά κανόνα την ίδια μέρα, με εχεμύθεια και χωρίς απόδοση ευθυνών, εκτός αν αρμόδιο πρωτόκολλο/Υπηρεσία συστήνει μη ενημέρωση.
- Βήμα 5:** Υποστήριξη μαθητών/μαθητριών-στόχων/δραστών/θεατών μετά τη λήξη: ήρεμη καθοδήγηση, αποφόρτιση και παραπομπή σε αρμόδιο/α Ειδικό όπου χρειάζεται.
- Βήμα 6:** Εφαρμογή των προβλεπόμενων πρωτοκόλλων/νομοθεσιών και ενεργοποίηση εξωτερικών φορέων μέσω Διεύθυνσης, αφού πρώτα περιοριστεί η επικινδυνότητα (βλ. Σχέδιο Δράσης).
- Βήμα 7:** Λήψη πειθαρχικών/παιδαγωγικών μέτρων σύμφωνα με Κανονισμούς και Νομοθεσίες, αναλογικά με την πράξη και με παιδαγωγικό στόχο.
- Βήμα 8:** Αντικειμενική καταγραφή του περιστατικού στο καθορισμένο ψηφιακό έντυπο, μόλις ολοκληρωθεί η διαχείριση, με βασικά στοιχεία (πότε, πού, ποιοι, τι έγινε, ποιες ενέργειες έγιναν) (βλ. εγκ. γπρ18021).
- Βήμα 9:** Απολογισμός και ενίσχυση της πρόληψης με τη Διεύθυνση/Επιτροπή: τι λειτούργησε, τι αλλάζει και ποια μέτρα/δράσεις προστίθενται ή αναθεωρούνται στο Σχέδιο Δράσης.

Ιδιαίτερη αναφορά (μαθητές/μαθήτριες με σοβαρές ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες/ αναπηρίες): Εξατομικευμένη ερμηνεία και διαχείριση, με προσαρμογές και σε συνεργασία με ειδικούς και οικογένεια, χωρίς στιγματισμό.

